

Zpráva o zajištění obrany České republiky

1. Úvod

Zpráva o zajištění obrany ČR (dále jen Zpráva) hodnotí ve dvouletých cyklech vývoj bezpečnostního prostředí a stav zajištění obrany ČR resortem Ministerstva obrany (resort MO), z hlediska požadavků vyplývajících z Vojenské strategie, příslušných zákonů, spojeneckých závazků a obranné politiky ČR. Společně se souběžně zpracovávanou Zprávou o zajištění bezpečnosti ČR je nedílnou součástí plánování a vyhodnocování obrany ČR.

2. Bezpečnostní prostředí a naplňování obranné politiky ČR

2.1. Vyhodnocení bezpečnostního prostředí

Aktuální vývoj bezpečnostního prostředí potvrzuje základní charakteristické rysy a tendence formulované v Bezpečnostní strategii ČR přijaté vládou dne 10. prosince 2003. Ohrožení ČR a jejích aliančních a unijních spojenců masivním vojenským konfliktem je ve střednědobém horizontu i nadále velmi nepravděpodobné. Případnou hrozbu bude podle předpokladů možné odhalit s dostatečným předstihem, který umožní přijmout účinná opatření.

Za nejpravděpodobnější bezpečnostní hrozbu pro ČR lze i nadále považovat teroristické útoky. Vážným problémem zůstává proliferace zbraní hromadného ničení (ZHN), jejich nosičů a některých konvenčních zbraní a technologií.

Přes některé významné úspěchy se mezinárodnímu společenství zatím nepodařilo odstranit ohniska napětí zejména v oblasti Balkánu, Afghánistánu a Iráku. Stabilizace vývoje v těchto regionech bude vyžadovat pokračující přítomnost mezinárodních sil, do nichž přispívá i ČR.

2.2. Naplňování obranné politiky ČR

ČR svojí zahraniční bezpečnostní politikou zřetelně a trvale vyjadřuje zájem a odhodlání podílet se na upevňování míru, stability a bezpečnosti ve světě a v rámci mezinárodního demokratického společenství přispívá ke zmírňování napětí v krizových oblastech.

Základním pilířem obrany ČR je členství v NATO založené na silné transatlantické vazbě. ČR upevňuje svoji bezpečnost i zapojením se do Evropské bezpečnostní a obranné politiky EU (ESDP), kde klade důraz na posilování strategického partnerství mezi NATO a EU. Cílevědomě vytváří i podmínky pro bilaterální a multilaterální spolupráci při řešení otázek obrany.

Obranná politika ČR představuje jeden ze základních nástrojů prosazování bezpečnostních zájmů ČR. Její zásady jsou formulovány v Bezpečnostní strategii ČR a dále rozpracovány ve Vojenské strategii ČR, která byla schválena vládou dne 9. června 2004. Vojenská strategie ČR stanovuje zejména politicko-vojenské ambice ČR, hlavní úkoly, zásady výstavby a použití ozbrojených sil a příslušné obranné kapacity a zdroje.

V souladu s výše uvedenými dokumenty a aktuálními rozhodnutími vlády realizuje ČR svou obrannou politiku zejména působením a prosazováním svých zájmů v mezinárodních organizacích, rozvojem bilaterálních a multilaterálních vztahů a výstavbou svých ozbrojených sil v duchu Koncepce výstavby profesionální Armády České republiky a mobilizace ozbrojených sil České republiky přepracované na změněný zdrojový rámec (dále jen Koncepce).

Síly a prostředky Armády České republiky (AČR) působící v zahraničí jsou nasazeny především v operacích vedených NATO, v menší míře také v operacích EU. V souladu s prioritami zahraniční bezpečnostní politiky se úsilí ČR zaměřuje zejména na stabilizaci jihovýchodní Evropy. Největší zahraniční kontingent AČR je součástí sil KFOR v Kosovu, kde ČR od srpna 2005 zajišťuje i velení jedné z mnohonárodních brigád.

ČR sdílí odpovědnost za kolektivní bezpečnost Aliance i EU a podílí se na stabilizaci krizových oblastí, které by mohly ohrozit bezpečnost v euroatlantickém prostoru. Z těchto důvodů se také angažuje v rámci mezinárodních opatření při řešení krize v Iráku a v Afghánistánu.

2.2.1. Plnění cílů výstavby sil NATO, závazků a požadavků Pražského a Istanbulského summitu

ČR plní stanovené cíle výstavby sil v rámci aliančního systému obranného plánování a v souladu s politicko-vojenskými ambicemi ČR vyčleňuje část svých ozbrojených sil pro případ účasti v alianční operaci podle článku 5 Severoatlantické smlouvy. Ozbrojené síly ČR (OS ČR) jsou trvale zapojeny do aliančního systému protivzdušné obrany (NATINADS) a ČR je připravena k případnému přijetí a podpoře (Host Nation Support) aliančních sil na území státu pro případ řešení krize.

V souladu se závěry summitu NATO v Praze (2002) a v Istanbulu (2004) se ČR zapojila do procesu transformace vojenských schopností NATO a účastní se všech hlavních transformačních iniciativ. Na společném aliančním úsilí se významně podílí zejména prostřednictvím výstavby a rozvoje jednotek a schopností v oblasti ochrany proti ZHN, pasivních sledovacích systémů a polních zdravotnických zařízení.

Jednou z transformačních iniciativ zahájených na summitu NATO v Praze je Pražský závazek ke schopnostem (Prague Capabilities Commitment, PCC). Cílem této iniciativy je vybudovat potřebné obranné schopnosti, které by odpovídaly současným potřebám a umožnily čelit výzvám bezpečnostního prostředí, tzn. zlepšit stávající vojenské schopnosti a vyvinout nové.

Zvýšení schopností aliančních sil bylo zaměřeno zejména do čtyř oblastí: (1) obrana proti chemickým, biologickým, radiologickým a jaderným útokům; (2) zabezpečení převahy ve velení a komunikačních a informačních systémech; (3) zlepšení interoperability rozvinutých sil a klíčových aspektů bojové efektivity; (4) zabezpečení rychlého rozmístění a udržitelnosti bojových sil. ČR přijala celkem 14 závazků, pokrývajících všechny čtyři oblasti klíčových operačních schopností.

Vzhledem k tomu, že výstavba schopností je dlouhodobou záležitostí, implementace závazků v rámci PCC stále probíhá. Zhruba polovina závazků bude realizována do konce roku 2005, dalších 30 % do konce roku 2008. Realizace závazků napomůže podstatným způsobem zvýšit schopnosti OS ČR. Mezi hlavní sledované oblasti iniciativy PCC patří zajišťování kritických schopností NATO. K nim patří strategická vzdušná přeprava, strategická námořní přeprava, doplňování paliva za letu, přesně naváděná munice, rušící systémy a velení, řízení a komunikace pro rozmístitelná velitelství, ochrana proti ZHN a sledování pozemních cílů.

ČR se na iniciativách PCC podílí v souladu se stanovenými politicko vojenskými ambicemi ČR a prohlubuje přitom specializaci svých ozbrojených sil. V oblasti ochrany proti ZHN vybudovala ČR na svém území alianční Centrum odborné přípravy chemického vojska (Centre of Excellence - CoE), které zahájilo činnost dne 1. dubna 2004 ve Vyškově a připravuje specialisty z ČR i ze zahraničí. ČR se dále zapojila do budování a zkvalitnění aliančních schopností v oblasti velení, spojení a informačních systémů, interoperability nasazených sil a rychlého rozmístění a udržení jednotek v prostoru nasazení.

Vedle iniciativy PCC probíhají v rámci NATO i další aktivity, jejichž cílem je rozvoj klíčových kapacit. NATO spolupracuje v tomto směru s EU prostřednictvím projektových skupin v rámci plánu evropských aktivit k rozvoji obranných schopností (European Capability Action Plan, ECAP). Jedná se především o projekty v oblastech strategické vzdušné přepravy, strategické námořní přepravy, bezpilotních prostředků, polní nemocnice, doplňování paliva za letu a ochrany proti ZHN. ČR se podílí adekvátním způsobem na realizaci všech uvedených projektů.

Severoatlantická aliance na pražském summitu představila rovněž koncepci Sil rychlé reakce NATO (NATO Response Forces, NRF), schopných rychle reagovat na vznik krizových situací. ČR se na činnosti NRF od počátku aktivně podílí a do jednotlivých rotací NRF se průběžně zapojuje především svými jednotkami na ochranu proti ZHN. Jedním z nejvýznamnějších příspěvků ČR do procesu zvyšování vojenských schopností NATO bylo vytvoření Mnohonárodního praporu chemické, biologické, radiologické a jaderné ochrany NATO, který působil v NRF ve druhé polovině roku 2004. Jeho součástí byly využity pro zajišťování bezpečnosti istanbulského summitu NATO a letních olympijských i paraolympijských her v Řecku v roce 2004.

Na summitu v Istanbulu členské země NATO přijaly závazek, který předpokládá, že 40 % pozemních sil každé členské země bude využitelných pro alianční operace a 8 % pozemních sil každé členské země bude moci být nasazeno v těchto operacích v jedné rotaci.

ČR v současné době již splňuje cíl využitelnosti sil a se splněním ostatních závazků počítá v souladu s Vojenskou strategií a cíli reformy AČR do roku 2009.

2.2.2. Příspěvek k Evropské bezpečnostní a obranné politice

Evropská bezpečnostní a obranná politika (European Security and Defence Policy, ESDP) představuje nedílnou součást Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (Common Foreign and Security Policy, CFSP). ČR klade při řešení bezpečnostních rizik důraz na koherentní přístup, vycházející z propojení civilních a vojenských prvků EU a sladění postupu s dalšími mezinárodními aktéry, jako jsou OSN, NATO, OBSE a nevládní organizace. Pro zachování stability a míru v krizových oblastech je v rámci ESDP prosazováno vytvoření jednotného přístupu ke krizovému řízení.

Zásadního pokroku v posilování ESDP bylo dosaženo především v oblasti rozvoje evropských vojenských schopností, kde byl přijat nový Základní cíl 2010 (Headline Goal 2010, HG 2010), který více akcentuje kvalitativní stránku požadavků na síly deklarované pro operace EU. Klíčovým prvkem HG 2010 jsou pak síly rychlé reakce EU.

Jednou z možných podob těchto sil je koncept bojových uskupení EU (EU Battle Group, EU BG), který schválila Rada EU v červnu 2004. Při naplňování konceptu EU BG prosazuje většina členských zemí EU, včetně ČR, pragmatický přístup založený na úzké spolupráci NATO a EU, zachovávající vzájemnou komplementaritu obou procesů.

ČR potvrdila na Konferenci k závazkům vojenských schopností (Military Capabilities Commitment Conference, MCCC) dne 22. listopadu 2004 svůj záměr přispět do společné EU BG se SRN a Rakouskem jednotkou v síle do 350 vojáků na vozidlech. SRN však prosadila odložení výstavby této společné EU BG až na rok 2011. Kromě toho ČR zvažuje další formy zapojení do iniciativy bojových uskupení EU BG, jako je např. vytvoření společné BG České republiky a Slovenska.

Důležitou roli v celém procesu rozvoje evropských vojenských schopností sehrává nově založená Evropská obranná agentura (European Defence Agency, EDA), jejíž vznik potvrdilo zasedání Rady EU v červenci 2004. Česká republika se stala jedním z jejích zakládajících členů a od samého počátku se aktivně zapojila do její činnosti. ČR byla rovněž jedinou z nových členských zemí EU, jejíž zástupce byl počátkem roku 2004 vybrán do přípravného týmu, zajišťujícího založení a následné zahájení práce EDA.

Charakteristickým rysem změn uplynulého období je nárůst aktivity ESDP, o čemž také svědčí rostoucí počet operací vedených EU. ČR se zapojila do prozatím nejrozsáhlejší civilně-vojenské operace EU, která pod názvem ALTHEA probíhá od prosince 2004 v Bosně a Hercegovině. Dále se ČR účastní vysláním příslušníků Policie ČR do policejních misí EUPM a PROXIMA na území Bosny a Hercegoviny a Makedonie.

2.2.3 Příspěvek k mezinárodnímu systému bezpečnosti v gesci OSN a OBSE

V rámci Organizace spojených národů (OSN) přispívá ČR k řešení mezinárodních krizí. Vyčleňuje síly a prostředky AČR do Systému pohotovostních ujednání OSN (UNSAS), který má zlepšit schopnosti OSN při vysílání specialistů a vojenských jednotek do mírových operací OSN. ČR se rovněž podílí na řešení mezinárodních konfliktů svou účastí v pozorovatelských misích OSN převážně na území Afriky, Balkánu a Kavkazu.

V souvislosti s aktivitami OSN v oblasti kontroly odzbrojení se ČR aktivně zapojuje do plnění opatření mezinárodních dohod a smluv podepsaných či vypracovaných pod záštitou OSN a mezinárodních kontrolních režimů.

Podporu činnosti Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) považuje ČR za jednu ze svých zahraničně-politických priorit. Spatřuje roli OBSE zejména v předcházení konfliktům a postkonfliktní obnově. V této souvislosti se podílí i na misích OBSE a mimořádný význam přikládá implementaci a prosazování existujících opatření k posílení důvěry a bezpečnosti.

ČR podporuje v souladu s politikou NATO ratifikaci adaptované Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě (S-KOS). Trvá ale na tom, aby ratifikační proces byl zahájen až po té, co Rusko splní své politické závazky vůči Gruzii a Moldavsku.

2.2.4. Posilování mezinárodní spolupráce v oblasti obrany

ČR při prosazování své obranné politiky klade důraz na vztahy se zeměmi, se kterými spolupracuje v rámci mezinárodních operací a při výstavbě mezinárodních jednotek a zařízení. Nejvýznamnějším partnerem jsou USA, s nimiž ČR intenzivně spolupracuje v mezinárodních operacích v Iráku a Afghánistánu. Dalším významným partnerem je Velká Británie. Úspěšným projektem je působení britského poradního a výcvikového týmu BMATT CEE (British Military Advisory and Training Team for Central and East Europe) ve Vyškově. Jeho úkolem je příprava vojenských instruktorů pro výcvik. Probíhá spolupráce mezi českými a britskými jednotkami včetně působení v mezinárodních operacích.

Značný pokrok byl zaznamenán v rozvoji vztahů se sousedními zeměmi. Intenzivní spolupráce pokračuje se Slovenskem, zejména v rámci společného česko-slovenského praporu v KFOR. Neméně významná je spolupráce s Rakouskem, kde v současné době OS ČR působí společně s rakouskou jednotkou v operaci ALTHEA v Bosně a Hercegovině. Se SRN působí ČR v Provinčním rekonstrukčním týmu (PRT) v Afghánistánu.

Spolupráce v rámci zemí V-4 zaznamenala kvalitativní posun. Došlo k odklonu od ambiciózních projektů k projektům reálným, které mohou přinést konkrétní výsledky v krátkém časovém horizontu. Bylo rozhodnuto o ukončení činnosti mezinárodní, česko-polsko-slovenské brigády, neboť její hlavní úkol, podpořit přípravu Slovenska pro členství v Alianci, byl splněn. Jako nereálný se ukázal společný projekt modernizace vrtulníkového letectva, kde bylo nakonec rozhodnuto, že každá země půjde vlastní cestou a spolupráce se

omezí pouze na výměnu informací. ČR zvažuje účast ve Štětínském sboru, který Polsko buduje jako svou prioritu v rámci NATO. ČR rovněž uvítala návrh Polska na zřízení společného výcvikového centra pilotů v Deblinu, kam nabízí svá výcviková letadla.

ČR spolupracuje se zeměmi západního Balkánu s důrazem na pomoc a spolupráci v oblasti reformy ozbrojených sil a konverze zbrojního průmyslu.

ČR věnuje značnou pozornost spolupráci se zeměmi Středomoří, především ve vazbě na Středomořský dialog NATO. Z těchto zemí je naším nejvýznamnějším partnerem Izrael, kde probíhá spolupráce v oblasti obranného průmyslu. V této souvislosti vykonává zastupitelský úřad ČR v Tel Avivu od 1. ledna 2005 roli Kontaktní ambasády NATO.

Pozornost je věnována kontaktům se státy Středního východu. Za nejvýznamnější krok lze považovat zahájení aktivit směřujících ke spolupráci s Irákem. MO ČR má zájem podílet se nejenom na aktivitách v působnosti NATO, ale je připraveno rozvinout kontakty na bilaterální úrovni. ČR přispívá k výstavbě nově vznikajících ozbrojených sil Iráku v oblastech, jako je vzdělávání, výcvik nebo materiální dodávky. S cílem podpořit obranný průmysl ČR dochází také ke kontaktům s Egyptem, Alžírskem a Libyí.

ČR se rovněž podílí na rozvoji partnerských vztahů NATO především s Ruskem, Ukrajinou a zeměmi programu Partnerství pro mír. Zapojila se do budování mnohonárodního praporu Vojenské policie NATO, kde je vedoucí zemí Polsko.

Závěr ke kapitole 2 - Bezpečnostní prostředí a naplňování obranné politiky ČR

Vývoj bezpečnostního prostředí potvrdil závěry uvedené v Bezpečnostní strategii ČR z roku 2003. Ohrožení ČR a jejích aliančních a unijních spojenců masivním vojenským konfliktem ve střednědobém horizontu je nepravděpodobné a případnou hrozbu bude možné odhalit s dostatečným předstihem. Za nejpravděpodobnější bezpečnostní hrozbu lze považovat teroristické útoky. Vážným problémem zůstává proliferace ZHN nebo nebezpečných chemických a biologických látek a jejich nosičů.

Základním pilířem obranné politiky ČR je členství v NATO a zapojení do Evropské bezpečnostní a obranné politiky EU (ESDP). ČR realizuje svou obrannou politiku podílem na transformaci vojenských schopností NATO, důsledným plněním přijatých spojeneckých závazků a koordinovanou výstavbou svých ozbrojených sil. Dále ji realizuje prosazováním svých zájmů v mezinárodních organizacích a rozvojem bilaterálních i multilaterálních vztahů. Aktivně se přitom podílí na zajištění bezpečnosti v euroatlantickém prostoru a stabilizaci krizových oblastí. Značnou pozornost věnuje rozvoji vztahů se sousedními zeměmi, spolupráci se zeměmi Středomoří a kontaktům se zeměmi Středního východu.

3. Plnění úlohy ústřední státní správy v oblasti zajištění obrany

Ministerstvo obrany navrhuje vládě základní opatření k přípravě a organizování obrany státu. K tomu zpracovává příslušné koncepce a požadavky na zabezpečení obrany státu. V souladu se zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR odpovídá za proces plánování obrany státu a koordinuje jeho přípravu. Opatření pro zajištění obrany státu a pro přechod státu z mírového stavu do stavu ohrožení státu a válečného stavu jsou zpracována do návrhu Plánu obrany ČR a do dalších zásadních mezíresortních dokumentů jako je např. Plán operační přípravy státního území (OPSÚ) či dokumenty k implementaci aliančního systému reakce na krize (NCRS) v ČR.

Současně se změnami vyvolanými Koncepcí a zejména pak uskutečněním úplné profesionalizace ozbrojených sil k 1. lednu 2005, byly v roce 2004 zpracovány následné návrhy nebo novely právních předpisů tzv. branného zákonodárství, které jsou v různém stadiu jejich projednávání.

Základním a výchozím právním dokumentem je zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), jehož ustanovení § 39 odst. 1, na základě kterého byli propuštěni vojáci z výkonu základní služby, nabylo účinnosti dnem 1. prosince 2004 a celý zákon pak nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2005.

V dalším období bude MO iniciovat zákonnou úpravu průběhu mimořádné služby, který doposud není podrobně právně upraven. Dále se bude jednat o zákony, umožňující realizovat některá předběžná opatření před vyhlášením stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a další právní úpravy, vyplývající z vládou schválené Optimalizace bezpečnostního systému ČR.

Dalšími zákony, které se předmětem právní úpravy řadí mezi právní předpisy tzv. branného zákonodárství jsou:

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 950), je projednáván v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

- vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 1072), který byl dne 14.12.2005 schválen Poslaneckou sněmovnou.

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, a některé související zákony, který byl projednán vládou dne 14. září 2005 a předložen k projednání na 48. schůzi Poslanecké sněmovny.

Přijetím zákona č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, byly sloučeny Vojenská zpravodajská služba a Vojenské obranné zpravodajství. Změna organizačního uspořádání zpravodajské služby zvýší efektivnost jak zaměření, tak i vlastní zpravodajské činnosti,

zvláště v oblasti boje proti mezinárodnímu terorismu. Vojenské zpravodajství udržuje schopnost sdílení zpravodajských informací v rámci NATO, EU a na bilaterální úrovni s jednotlivými vybranými zahraničními zpravodajskými službami v souladu s příslušnými usneseními vlády ČR. Zintenzívnila se rovněž spolupráce a výměna informací Vojenského zpravodajství s dalšími zpravodajskými službami ČR.

Závěr ke kapitole 3 - Plnění úlohy ústřední státní správy v oblasti zajištění obrany

Plnění úlohy ústřední státní správy v oblasti zajištění obrany je v hlavních rysech naplňováno.

Stávající právní situace vyžaduje přípravu návrhů nebo novel právních předpisů v oblasti branného zákonodárství, které by řešily zejména problematiku spojenou s mobilizací a činností rozvinutých OS ČR. Je třeba dokončit legislativní proces u zákonů, týkajících se služby vojáků z povolání a Vojenské policie. Současný právní stav umožňuje zajistit obranu státu i přes některá rizika, která budou v rámci předpokládaného vývoje branného zákonodárství postupně eliminována.

Opatření pro zajištění obrany státu a pro přechod státu z mírového stavu do stavu ohrožení státu a válečného stavu jsou zapracována do návrhu Plánu obrany ČR a dalších meziresortních dokumentů (Plán OPSÚ a NCRS).

Změna organizačního uspořádání zpravodajské služby a zintenzívněním spolupráce s dalšími zpravodajskými službami ČR i v rámci NATO a EU se zefektivnila zpravodajská činnost, zvláště v oblasti boje proti mezinárodnímu terorismu.

4. Připravenost ozbrojených sil k zajištění obrany

Úkoly v oblasti připravenosti k zajištění obrany plnily OS ČR v plném rozsahu v souladu s platným právním řádem, podle něhož musí být připraveny k zajištění bezpečnosti ČR, k obraně proti vnějšímu napadení a prosazování jejích zájmů. Současně musí mít i schopnost plnit úkoly, vyplývající z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně.

4.1. Stav ozbrojených sil České republiky

Hlavním cílem výstavby OS ČR v hodnoceném období bylo splnění všech opatření, potřebných k dosažení počátečních operačních schopností OS ČR do konce roku 2006. K tomuto datu Koncepty určené jednotky dosáhnou plné operační připravenosti podle standardů NATO, což umožní jejich plnohodnotné použití ve společných operacích. K harmonizaci úsilí při plnění těchto úkolů je zpracován Plán dosažení počátečních a plných operačních schopností útvarů a jednotek AČR

4.1.1. Organizační struktura

Zásadní reformní opatření spojené s profesionalizací, reorganizací a redislokací OS ČR byla realizována podle Koncepce.

V tomto období byly přizpůsobeny organizační struktury útvarů a zařízení na přechod k plné profesionalizaci tak, aby zůstala zachována schopnost plnění jejich základních funkcí i po odchodu vojáků základní služby. Současně byly v souladu se stanoveným limitem počtů OS ČR stanoveny cílové organizační struktury, které naplní požadované operační schopnosti a byl přijat harmonogram jejich postupné realizace. V souvislosti s rozšířeným využíváním outsourcingu v resortu MO a v návaznosti na analýzu procesů v oblasti podpory, byl zahájen přechod na upravený systém logistických služeb v OS ČR.

V rámci reorganizace AČR bylo celkem zrušeno 124 útvarů a zařízení, vytvořeno 16 nových útvarů a zařízení, reorganizováno 168 útvarů a zařízení. Vhodný personál i výzbroj, technika a materiál od rušených útvarů byl zařazen do nových organizačních struktur.

4.1.2. Personál

Hlavním úkolem bylo nahrazení vojáků základní a náhradní služby kvalifikovanými profesionálními vojáky a vytvoření personálních předpokladů pro postupné dosahování požadované úrovně připravenosti OS ČR v souladu s Koncepcí.

Přestože se postupně zvyšoval počet zájemců o službu vojenského profesionála, omezujícím faktorem pro přijímání nových příslušníků OS ČR do služebního poměru byla z počátku krátká platnost lékařského vysvědčení, neodpovídající masivnímu zájmu uchazečů i možnostem ukončení procesu přijetí do služebního poměru a nedostatek kvalifikovaných instruktorů ve výcvikové základně Vyškov pro zabezpečení základní přípravy. Problémem je nevyhovující zdravotní stav a fyzické schopnosti mladé generace, neboť z těchto důvodů muselo být odmítnuto takřka 40 % uchazečů o vojenskou službu.

Plynulé doplňování personálu narušovaly rovněž probíhající rozsáhlé organizační a dislokační změny u vojenských útvarů, vojenských zařízení a vojenských záchranných útvarů (dále vojenských útvarů). Zvýšené úsilí muselo rovněž být v této době věnováno i problematice výběru a přípravy personálu a řešení vhodných náhrad v misích při pravidelných rotacích a v případě repatriací. Po získání zkušeností z personální práce v nových podmínkách a přijetí potřebných organizačních opatření v oblasti náboru a výcviku se celý personální systém stabilizoval.

Současný stav doplnění vojenských útvarů personálem umožňuje v personální oblasti po kvalitativní i kvantitativní stránce dosáhnout počátečních operačních schopností v roce 2006. Po schválení novely zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, bude možno zahájit praktické uplatňování nového kariérního řádu. Z analýzy vyplynulo, že postupné snižování počtu vhodných zájemců o vojenskou službu lze očekávat až od roku 2011.

4.1.3. Výzbroj a materiální vybavení

V oblasti výzbroje a materiálního vybavení OS ČR nastal kvalitativní posun. Byly realizovány hlavní plánované modernizační projekty dodávkou 20 kusů tanků T-72 M4 CZ, nákupem nových přístrojů nočního vidění 2. generace pro bojová vozidla pěchoty BVP-2 a ruční zbraně, převzetím mobilní verze pasivního sledovacího systému Věra S/M. Bylo připraveno výběrové řízení pro pořízení nových kolových obrněných transportérů a probíhá příprava nákupu dělostřeleckého radiolokátoru ARTHUR. Významným přínosem pro zkvalitnění ochrany vzdušného prostoru ČR je pronájem nadzvukových letadel JAS 39 GRIPEN i přezbrojení vrtulníkového letectva novými přepravními a bojovými vrtulníky v rámci deblokace ruského dluhu.

Při zahraničních misích se zatím nepříznivě projevovala stávající absence moderního obrněného kolového středního transportéru, který by nahradil pásová bojová vozidla, jejichž nasazení v městských aglomeracích je v mírové operaci z vojenského i technického hlediska méně vhodné. Pořízení těchto transportérů je plánováno od roku 2007. Problémy při nasazení sil v zahraničí přinášel i nedostatek moderních osobních terénních automobilů, přepravní a obalové techniky (kontejnerizace) a speciální techniky (ženižní stroje, jeřáby, vyprošťovací prostředky), neboť nosné rozvojové akviziční programy nebyly v této době ještě zahájeny.

Pokud nedojde k významnému zpoždění v realizaci nosných rozvojových akvizičních programů budou vojenské útvary zabezpečeny potřebnou výzbrojí, technikou a materiálem pro dosažení počátečních operačních schopností v roce 2006.

Při rozsáhlých organizačních změnách (redislokace a rušení útvarů) došlo ke značnému pohybu výzbroje, techniky a materiálu mezi vojenskými útvary a vyvstala potřeba skladování velkého množství nepotřebného majetku do doby jeho vyřazení v souladu s platným právním řádem. Situaci ztížily i souběžně probíhající personální změny, spojené zejména s rychlým snižováním počtů vojáků základní služby, které se projevovaly nedostatkem personálu pro manipulaci s materiálem a technikou. Problémy byly řešeny efektivnějším zapojením informačního systému logistiky a především urychlením procesu snižování velkého množství nepotřebného majetku. Vzhledem ke stabilizaci rychlosti tohoto procesu lze předpokládat, že problém týkající se rozhodující části tohoto majetku bude vyřešen do konce roku 2006.

4.1.4. Vycvičenost

Vysoká dynamika organizačních a dislokačních změn, doprovázená rozsáhlými přesuny výzbroje, techniky a materiálu i změnami v personálním obsazení, zejména na nejnižších funkcích, způsobovala problémy při provádění výcviku, který byl z těchto důvodů zaměřen kromě udržení základní úrovně připravenosti OS ČR k zajištění obrany ČR především na připravenost útvarů a jednotek pro nasazení v misích a k vyčlenění do sil vysoké pohotovosti NATO. Úroveň vycvičenosti v hodnoceném období plně zabezpečila naplnění závazků ČR vůči NATO, EU a OSN.

Počet mezinárodních cvičení, kterých se jednotky a štáby AČR zúčastnily, byl redukován a zaměřen na síly vysoké pohotovosti. Prioritní pozornost byla přitom věnována jednotkám vyčleňovaným do NRF. Přesto má účast útvarů a jednotek na cvičeních se zahraniční účastí vzestupnou tendenci. V roce 2004 se zúčastnily celkem 43 těchto cvičení, z toho 16 se uskutečnilo na území ČR a v roce 2005 to bylo již 80 cvičení, z toho 21 na území ČR. Účast na cvičeních byla přínosem zejména pro zvýšení připravenosti velitelského sboru a pro sladění organických jednotek do stupně prapor.

V souladu s usneseními vlády, souhlasem Parlamentu ČR, politicko-vojenskými ambicemi ČR a přijatými závazky působili příslušníci OS ČR v řadě zahraničních operací na území Kosova, Iráku a Afghánistánu, při kterých podle hodnocení NATO kvalitně splnili zadané úkoly a prokázali tak vysoký stupeň připravenosti.

4.1.5. Bojová pohotovost

V oblasti bojové pohotovosti byl položen důraz na další sladění resortních norem se standardy a vojenskými doporučeními NATO, zejména v oblasti implementace aliančního systému reakce na krizi (NCRS). Kontrolní činností a prověrkami pronikání signálů, dosažitelnosti hlavních funkcionářů a aktivacemi skupin velení byl u prověřovaných útvarů a zařízení potvrzen v hodnocených oblastech dobrý stav.

4.2. Připravenost AČR k obraně teritoria ČR

Zajištění obrany ČR je budováno v rámci kolektivního systému obrany NATO a EU. Vyčleněné síly a prostředky ČR byly připravovány v souladu s jejich předurčením.

4.2.1. Obrana vzdušného prostoru ČR

Vzdušné síly AČR byly připraveny k plnění úkolů spojených se zajišťováním bezpečnosti vzdušného prostoru v rámci NATINADS. K plnění úkolů byly vyčleněny síly a prostředky brigády velení, řízení a průzkumu a základny taktického letectva. Vyčleněné jednotky jsou připraveny v souladu se svým operačním předurčením.

4.2.2. Stav přípravy Plánu obrany ČR a koordinace ústředních správních úřadů při zajišťování obrany

Ministerstvo obrany zahájilo práce na přípravě Plánu obrany ČR. Podle návrhu předloženého BRS má být Plán dopracován a předložen k posouzení vládě do 31. ledna 2007. Následné dílčí plány obrany jednotlivých ústředních správních úřadů budou dokončeny po schválení Plánu obrany ČR.

4.2.3. Připravenost AČR ke střežení objektů důležitých pro obranu státu

K zabezpečení ochrany objektů důležitých pro obranu státu jsou vyčleňovány pěší roty Krajských vojenských velitelství (KVV) na bázi aktivních záloh, které jsou v průběhu roku 2005 reorganizovány na strážní prapory KVV. K ochraně a obraně stanovených objektů jsou vyčleněné jednotky připraveny a k jejich přípravě slouží pravidelná cvičení. Jejich počet bude

nutno přehodnotit v souvislosti s připravovanou novelizací seznamu objektů důležitých pro obranu státu.

O převzetí objektů ke střežení budou uzavřeny smlouvy mezi příslušnými řediteli KVV a orgány řízení objektů v rámci plnění opatření k uvedení do vyšších stupňů pohotovosti. K většině vytipovaných objektů byla zpracována kompletní strážní dokumentace, odpovídající současným podmínkám výstavby objektů. Jednotlivými KVV jsou s uživateli objektů uzavřeny smlouvy o logistickém zabezpečení jednotek.

Vojenská policie provádí policejní ochranu stanovených objektů Ministerstva obrany v posádce Praha a u vybraných muničních základen.

4.3. Přípravenost k zajištění kolektivní obrany podle čl. 5 Severoatlantické smlouvy

Pro splnění úkolů zajištění obrany byly zpracovány základní scénáře použití sil a prostředků AČR pro společné operace NATO a EU. Pravidelně jsou zpracovány a aktualizovány plány použití jednotek AČR.

Pro plnění úkolů společné obrany jsou síly a prostředky AČR vyčleňovány do jednotlivých společných jednotek NATO v souladu se závazky ČR uvedenými v dotazníku obranného plánování Aliance. Jednotky AČR byly v průběhu hodnoceného období vyčleňovány do uskupení reakčních sil NATO. Jednalo se zejména o jednotky chemického vojska AČR a výsadkový mechanizovaný prapor. Byla zahájena příprava brigádního úkolového uskupení na bázi 4. brigády rychlého nasazení.

Vyčleňované síly a prostředky své úkoly během hodnoceného období splnily. V současné době probíhá doplňování osobami a postupná modernizace techniky a materiálu. Dosavadní průběh přípravy vytváří předpoklady pro dosažení připravenosti vyčleňovaných jednotek ve stanovených termínech.

4.3.1. Přípravenost k zajištění HNS

Pro zabezpečení podpory hostitelským státem (dále jen HNS) byla zpracována Doktrína AD 4.5 – Zabezpečení hostitelským státem a dvojjazyčný katalog možností a kapacit ČR v tištěné i elektronické podobě. Katalog obsahuje vhodné tranzitní trasy, využívající určenou silniční a železniční síť a vyčleněná letiště v rámci operační přípravy státního území. Dále uvádí možné využití infrastruktury resortu MO a ČR pro činnost spojeneckých sil na území ČR. Katalog byl distribuován v rámci NATO a předpokládá se jeho roční aktualizace.

Dále byly připraveny a budou pravidelně aktualizovány nezbytné dokumenty, rozpracovávající konkrétní opatření pro jednotlivé způsoby využívání území ČR ve prospěch spojeneckých vojsk v rámci HNS. Opatření jsou zaměřena zejména na ubytovací služby, požární ochranu a ochranu životního prostředí.

4.4. Připravenost k účasti v mírových, humanitárních a záchranných operacích mimo území ČR (včetně účasti v misích)

OS ČR, přestože ještě nedosáhly svých počátečních operačních schopností, jsou schopny plnit a v praxi i naplňovat přijaté mezinárodní závazky vyplývající z členství v OSN, EU a NATO, v souladu s politicko-vojenskými ambicemi ČR.

OS ČR působily kromě pozorovatelských misí OSN a EU v mezinárodních operacích (misích) na podporu či vynucení míru:

- v sestavě sil NATO v operaci SFOR a poté v silách Evropské unie (EUFOR) na území Bosny a Hercegoviny,
- v sestavě mezinárodních sil NATO (KFOR) v provincii Kosovo na území Srbska a Černé Hory,
- v sestavě mezinárodních bezpečnostních sil v operaci Enduring Freedom (OEF) a v operaci NATO International Security Assistance Force (ISAF) na území Afghánistánu,
- jako součást mnohonárodních opatření pro řešení krize v Iráku v rámci operace Multinational Forces in Iraq (MNF I) a Training Mission (NTM) na území Iráku, kde se ČR zapojila vysláním polní nemocnice a jednotky radiální, chemické a biologické ochrany. Od roku 2004 se kontingent Vojenské policie zaměřuje na výcvik iráckých policistů.

Ve všech operacích prokazují vyčleněné součásti OS ČR vysokou profesionalitu. Oceňována je zejména připravenost personálu (odborná, jazyková a morální) a vybavenost kompatibilní technikou a materiálem.

Zahraniční mise zvýšily prestiž ČR. Je však nutné uvést, že účast v uvedeném rozsahu byla pro AČR a její akviziční, zásobovací, opravárenský i dopravní systém značnou zátěží, zejména v období přechodu na profesionální armádu.

S obtížemi byla zejména zajišťována efektivní strategická přeprava do destinací s vyšší koncentrací vojsk z důvodu nedostatečných národních, aliančních i komerčních kapacit. Potřebné přepravní kapacity budou z těchto důvodů v dalším období zajištěny i prostřednictvím mezinárodních smluv ke strategické vzdušné přepravě (SALIS) a k námořní přepravě cestou Sea Coordination Centre (SCC) Athény.

Účast sil AČR v zahraničních misích však byla a je považována za nejlepší a nejefektivnější způsob přípravy velitelů a štábů a výcviku vojsk, který v praxi vede ke komplexnímu řešení běžných i nenadálých situací ve spolupráci s aliančními i nealiančními partnery. V současné době se schopnosti a kapacity OS ČR v oblasti zabezpečení misí zvyšují. V zahraničních misích se v roce 2004 a 2005 vystřídalo celkem 1 460 a 1 740 příslušníků OS ČR, počet nasazených příslušníků v misích se přitom v uvedených letech pohyboval mezi 740 až 780 osobami.

4.5. Přípravenost k plnění asistenčních úkolů při krizových situacích nevojenského charakteru na území ČR

Resort MO je připraven k plnění úkolů ve prospěch složek integrovaného záchranného systému (IZS) a Policie České republiky (PČR), k zabezpečení záchranných prací a odstraňování jiného nebezpečí v souladu s platnými právními předpisy a podle předem uzavřených meziresortních smluv a dohod mezi Ministerstvem obrany a Ministerstvem vnitra, vyčleněnými silami a prostředky AČR. V závislosti na souběžně plněných úkolech v operacích společné obrany nebo mírových a humanitárních operacích v zahraničí a při splnění zákony stanovených podmínek je AČR schopna nasadit v míru ve prospěch Policie ČR do 1000 vojáků na dobu do 3 měsíců a v rámci integrovaného záchranného systému do 1200 vojáků na dobu do 1 měsíce s tím, že v závislosti na ohrožení nebo vyhlášení krizového stavu či při mobilizaci ozbrojených sil ČR mohou být s ohledem na souběžně plněné úkoly tyto počty odpovídajícím způsobem upraveny.

Pro řešení krizových situací byl v České republice vytvořen Seznam opatření pro národní systém reakce na krize, který koresponduje s NATO systémem reakce na krize (NCRS/NSRK). Tento systém umožňuje spolupráci České republiky při řešení krizových situací s ostatními členskými zeměmi. V průběhu roku 2004 byl vydán překlad manuálu NCRS verze 2003 a Prozatímní metodika činnosti resortu MO při realizaci procedur a opatření NCRS. Použitelnost dokumentů byla ověřena při cvičení CMX 2004.

K naplnění usnesení vlády ze dne 8. září 2004 č. 846 k možným scénářům vývoje krizových situací, vyžadujících nasazení OS ČR ve prospěch PČR nebo IZS, byly vydány Směrnice náčelníka Generálního štábu AČR k nasazování sil a prostředků AČR v součinnosti se složkami IZS a k plnění úkolů PČR a Směrnice k nasazení sil a prostředků AČR v rámci IZS při haváriích jaderných elektráren na území ČR. Na základě rozhodnutí vlády je AČR schopna postupně nasadit k plnění těchto úkolů 10260 osob.

4.5.1. Přípravenost k plnění asistenčních úkolů PČR

K plnění asistenčních úkolů PČR při krizových situacích byly u vojenských útvarů zpracovány potřebné řídicí dokumenty a na příslušných velitelstvích jsou vedeny přehledy o možnosti vyčlenění sil a prostředků pro plnění tohoto úkolu. Plnění asistenčních úkolů bylo během hodnoceného období několikrát ověřeno s dobrými výsledky v praxi.

4.5.2. Přípravenost k plnění úkolů ve prospěch IZS

Byla uzavřena Rámcová smlouva mezi MV a MO o spolupráci v oblasti IZS. Smlouva stanovuje principy a podmínky pro uzavírání realizačních dohod o plánované pomoci na vyžádání a pro použití sil a prostředků AČR v rámci IZS.

Ve prospěch IZS jsou vyčleňovány síly a prostředky podle aktuálních možností OS ČR. Vyčleňované jednotky (zejména záchranné prapory) jsou dostupné v požadovaném čase a jsou schopny zasazení ve stanoveném prostoru. Personál je průběžně připravován a splňuje požadovanou odbornou úroveň pro předpokládanou činnost.

4.5.3. Přípravenost k záchranným pracím a odstranění jiného hrozícího nebezpečí

Přípravenost k záchranným pracím a odstranění jiného hrozícího nebezpečí je personálně, organizačně i materiálně zabezpečena. U jednotlivých velitelství jsou ve stanovených časových normách vyčleněny potřebné síly a prostředky k řízení, organizování a vlastnímu zabezpečení úkolu. Je zpracován přehled o vyčlenění možných sil a prostředků jednotlivými útvary a zařízeními, vyčlenění je pravidelně upřesňováno. Prvky vstupující do tohoto systému provádějí k přípravě personálu teritoriálně součinnosti a velitelská cvičení.

Realizační dohodou je Dohoda o plánované pomoci na vyžádání mezi MV, zastoupeným generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru (MV-GŘ HZS ČR), a Generálním štábem Armády ČR. Dohoda vychází z poslání obou smluvních stran a upravuje rozsah poskytnutí pomoci některými vojenskými útvary při provádění záchranných prací, při mimořádných událostech nebo krizových situacích. Záchranné prapory (a další uvedené síly a prostředky OS ČR) byly na základě této dohody zařazeny v Ústředním poplachovém plánu.

Vyčleněné síly a prostředky byly v průběhu hodnoceného období připravovány a plnily úkoly v souladu s uzavřenými meziresortními dohodami a smlouvami mezi MO a MV. Stav připravenosti byl na dobré úrovni.

Dne 4. října 2004 byla podepsána Dohoda o součinnosti v oblasti přepravy pohotovostních zásob za krizových stavů mezi Ministerstvem obrany a Správou státních hmotných rezerv (SSHR). Dohoda stanovuje způsob součinnosti při poskytování přepravních kapacit resortu MO za krizových stavů po rozhodnutí vlády. K plnění úkolu jsou předurčeny síly a prostředky 14. brigády logistické podpory.

4.6. Přípravenost a zajišťování letecké přepravy ústavních činitelů

V souladu s platnými zákony zajišťovaly OS ČR přepravu ústavních činitelů svými prostředky podle požadavků. Při plnění tohoto úkolu se začaly projevovat problémy s technickým stavem letounů, které narušují kromě letecké přepravy ústavních činitelů i naplňování dopravních potřeb OS ČR. Koncepčním řešením je pořízení nových letadel. Vláda svým usnesením ze dne 13. dubna 2005 č. 422 rozhodla o zahájení akvizičního procesu k obnově letadlového parku dopravního letectva AČR. Dodání prvního středního dopravního letounu se předpokládá v roce 2006, druhého v roce 2008 a v letech 2008 až 2010 dodání dvou malých dopravních letounů. Dočasně je situace řešena možností využití kapacit ČSA.

4.7. Přípravenost a zajišťování letecké zdravotnické dopravy, letecké činnosti pro vlastní potřeby a letecké služby pátrání a záchrany

Vzdušné síly AČR vyčleňovaly síly a prostředky pro plnění asistenčních úkolů na území ČR s úkoly pomoci při vyhledávání osob, záchraně a evakuaci osob při živelních pohromách a dopravních nehodách, k vzdušnému průzkumu, k přepravě osob a materiálu a k přepravě záchranářských týmů IZS.

Závěr ke kapitole 4 - Připravenost ozbrojených sil k zajištění obrany

Dosažená úroveň připravenosti vojenských útvarů a ostatních součástí resortu MO **zajišťuje obranu ČR a závazky**, plynoucí z členství ČR v NATO a EU.

ČR se plnohodnotně podílí na systému kolektivní bezpečnosti v rámci NATO a EU. Svědčí o tom úspěšné zapojení do řady zahraničních misí a splnění úkolů spojených s vyčleněním sil do jednotek NRF.

AČR je připravena k obraně ČR a ke splnění spojeneckých závazků ČR ke společné obraně a k účasti na humanitárních, záchranných i asistenčních operacích.

OS ČR dosáhnou do konce roku 2006 počátečních operačních schopností. Koncepcí určené jednotky OS ČR tak dosáhnou plné operační připravenosti v souladu s normami NATO, což umožní jejich plnohodnotné použití ve společných operacích. K harmonizaci úsilí při plnění úkolů zaměřených na dosažení operačních schopností je zpracován Plán dosažení počátečních a plných operačních schopností útvarů a jednotek OS ČR.

5. Zajištění mobilizační připravenosti ozbrojených sil ČR

5.1. Stav opatření zajišťujících mobilizaci AČR

K zajištění mobilizační pohotovosti je u všech svazků a útvarů upřesněna nebo nově zpracována dokumentace pro splnění mobilizačního úkolu.

Krajským úřadům a vybraným obecním úřadům obcí s rozšířenou působností byl Ministerstvem obrany v rámci kontrol a dozoru výkonu přenesené působnosti upřesněn způsob plnění úkolů k podpoře mobilizace. Důraz byl položen na plnění úkolů stanovených pro orgány státní správy a samosprávy zejména zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR a zákonem č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

5.1.1. Plánování, příprava a systém řízení mobilizace

Pro systém řízení mobilizace jsou využity řídicí struktury a prvky, které jsou součástí systému obrany státu. K odbornému řízení mobilizačního rozvinutí OS ČR byla do struktury hlavního místa velení AČR zařazena skupina řízení rozvinutí OS ČR.

5.1.2. Výstavba válečné organizační struktury

Na základě dokumentu Zásady výstavby válečných ozbrojených sil ČR a jejich mobilizace byla přepracována válečná organizační struktura OS ČR. K tomu byla zpracována základní dokumentace pro případ mobilizačního rozvinování vojenských útvarů a zařízení za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a stanoven způsob zpracování mobilizačních projektů pro mobilizačně vytvářené útvary a zařízení.

5.1.3. Způsob přechodu z mírového na válečný stav

Nově byl navržen způsob přechodu OS ČR z mírového do válečného stavu popsany v návrhu „Koncepte mobilizace OS ČR“, která byla schválena usnesením vlády ze dne 7.12.2005 č. 1604. Záměrem je redukce počtu útvarů mírové organizační struktury, snížení počtu osob a zmenšení objemu majetku v užívání resortu MO. Systém minimalizuje čerpání finančních prostředků na přípravu mobilizace OS ČR a současně umožňuje pružnou reakci na vývoj krize.

Plánované doplnění mobilizačně vytvářených a rozvinovaných útvarů vojáků v záloze je zabezpečeno v plném rozsahu. Od 1. ledna 2005 byl v návaznosti na realizaci nového zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování upraven systém doplňování osob pro potřeby OS ČR. Zánik správních činností spojených s doplňováním OS ČR (výkon základní nebo náhradní služby) umožnil zrušit 35 územních vojenských správ a Hlavní doplňovací úřad. Správní činnosti byly převedeny na 14 Krajských vojenských velitelství, a to v oblasti dobrovolného výkonu branné povinnosti v míru a povinného plnění za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

5.1.4. Příprava občanů k obraně státu

Povinná příprava občanů k obraně státu je prováděna pouze u vojáků v činné službě a občanských zaměstnanců vojenské správy, zařazených do bojové pohotovosti. Výcvik vojáků v záloze v mírovém stavu je omezen na přípravu vojáků v aktivní záloze, kteří jsou předurčení na systemizovaná místa mobilizačně rozvinovaných a vytvářených útvarů nebo vojáků v záloze, kteří požádali o povolání na vojenské cvičení. Resortem MO byl v průběhu roku zabezpečen výcvik pro vojáků v aktivní záloze v délce 18 dnů pro 1 322 osob.

Příprava ostatních občanů k obraně státu je zabezpečována pouze na bázi dobrovolnosti. Nepřímou formou přípravy občanů k obraně státu provádí KVV a Universita obrany Brno.

5.1.5. Systém doplňování osob, techniky a materiálu

Plánované doplnění mobilizačně vytvářených a rozvinovaných útvarů vojáků v záloze je zabezpečeno v plném rozsahu.

Odvodní řízení s občany, podléhajícími branné povinnosti, bylo v průběhu roku 2004 ukončeno a provádění dalších odvodních řízení bylo posunuto až na období po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Realizace tohoto opatření spolu s omezeným výcvikem záloh povede časem ke snížení počtu okamžitě použitelných záloh, ale vzhledem k předpokládané délce varovací doby před konfliktem vysoké intenzity je tento stav akceptovatelný.

Technika a materiál pro vytvoření válečných OS ČR je částečně zabezpečena vydáním ze skladů resortu MO a jsou evidovány požadavky na doplnění techniky a materiálu formou věcných prostředků a osob ve smyslu zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR. V souladu s Konceptí mobilizace OS ČR nejsou v míru požadavky na doplnění techniky

a materiálu formou věcných prostředků uplatňovány u dodavatelů, ale je prováděna pouze analýza reálnosti jejich uspokojení v případě potřeby.

Mobilizační doplnění rozvinovaných OS ČR v materiální oblasti je zabezpečeno na 94,7 %. Nedoplněnost neovlivňuje zásadním způsobem bojeschopnost OS ČR.

5.1.6. Mobilizační zásoby a skladování

Zásoby pro přechod z mírového stavu na válečný a k vedení bojové činnosti jsou zabezpečeny.

5.2. Hospodářské zajištění pro řešení krizových stavů

5.2.1. Věcné prostředky

K 1. lednu 2005 bylo ve smyslu zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR evidováno 3388 požadavků na věcné prostředky. Oproti předchozímu roku došlo k poklesu o jednu čtvrtinu a z analýzy vyplynula reálnost uspokojení požadavků, při jejich uplatnění u dodavatelů. Při kontrolách výkonu přenesené působnosti územních správních úřadů v oblasti zabezpečování věcných prostředků nebyly zjištěny závažnější nedostatky.

5.2.2. Mobilizační dodávky

Mobilizační dodávky v systému hospodářské mobilizace jsou zabezpečeny pro resort MO v souladu s požadavky. Většina smluvních vztahů se týká dodávek výrobků, ostatní smlouvy jsou na dodávky služeb a prací. Přípravy na zabezpečení těchto dodávek jsou v míru hrazeny z rozpočtu Správy státních hmotných rezerv, úhrada smluvních závazků při plnění bude hrazena z válečného rozpočtu MO. K 10. prosinci 2004 byl zpracován a schválen Plán hospodářské mobilizace resortu MO.

5.2.3. Hmotné rezervy

Zásoby hmotných rezerv jsou vytvořeny v komoditách potravin a PHM podle požadavků resortu MO ve skladech Správy státních hmotných rezerv. Jedná se o benzin automobilní, naftu motorovou, petrolej letecký. V komoditě potravin se jedná o obiloviny, luštěniny, cukr, maso, masové konzervy, jedlé tuky, olej a sůl. Kvalita u skladovaných hmotných rezerv je zabezpečena systémem obměn a povolených záměn příslušných komodit.

5.2.4. Organizační a regulační opatření

Ve spolupráci se Správou státních hmotných rezerv byl vytvořen systém plánování civilních zdrojů ARGIS/HM k informační podpoře plánovacích a rozhodovacích procesů. K realizaci usnesení BRS č. 145/2000 byla zahájena činnost Národního úřadu pro řízení dodávek pohonných hmot. Hlavní náplní jeho činnosti je optimalizace zabezpečení ropy a ropných produktů za stavu ropné nouze a za krizových stavů, s cílem uspokojení potřeb OS ČR.

V resortu MO je ve smyslu zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy, plně funkční systém hospodářských opatření pro krizové stavy (HOPKS), který

k uspokojení potřeb OS ČR umožňuje zabezpečit mobilizační dodávky v systému hospodářské mobilizace, hmotné rezervy v systému SHR a potřebný rozsah informací o nezbytných dodávkách v systému nouzového hospodářství. Ke zlepšení činnosti resortu MO je zpracováván rozkaz ministra obrany k „Zajištění a realizaci dodávek v systému hospodářských opatření pro krizové stavy“. Cílem je komplexní řešení strategických, ekonomických, akvizičních a rozpočtových opatření.

Systém věcných prostředků, podle zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, umožňuje doplnit požadované věcné prostředky.

Závěr ke kapitole 5 - Zajištění mobilizační připravenosti ozbrojených sil ČR

Mobilizační připravenost ozbrojených sil ČR je zajištěna.

Systém zabezpečování mobilizační připravenosti resortu MO je akceschopný. Mobilizace OS ČR je zabezpečena dle platných zásad pro jejich rozvinutí do válečné organizační struktury. Plán hospodářské mobilizace je zpracován.

Návrh Koncepce mobilizace OS ČR byl projednán Bezpečnostní radou státu v listopadu 2005 a schválen usnesením vlády dne 7.12.2005 č. 1604.

6. Zajištění operační přípravy státního území ČR

6.1. Stav infrastruktury

K zajištění operační přípravy státního území (OPSÚ) byla v roce 2004 zpracována a usnesením vlády schválena Koncepce operační přípravy státního území ČR (dále jen Koncepce OPSÚ). Koncepce OPSÚ vymezuje činnosti uskutečňované v míru, za stavu ohrožení státu a válečného stavu v oblasti vojenské a nevojenské infrastruktury zaměřené k vytvoření nezbytných podmínek pro splnění úkolů OS ČR. Stala se základním podkladem pro Plán operační přípravy státního území České republiky, schválený vládou v červenci 2005, který dále rozpracovává a konkretizuje činnosti v jednotlivých druzích infrastruktury.

6.2. Krizová pracoviště ministerstev a dalších ústředních správních úřadů

Hlavní i záložní krizová pracoviště ministerstev a dalších ústředních správních úřadů byla zřízena na základě usnesení vlády ze dne 19. března 2003 č. 289/D. Kontrolou ze strany MO byla ověřena funkčnost pracovišť a na základě výsledků kontrol byly zahájeny práce k zabezpečení jejich provozu při krizových stavech.

6.3. Dopravní, komunikační, zdravotnické, energetické vodohospodářské systémy

Pro jednotlivé druhy nevojenské infrastruktury Ministerstvo obrany stanovilo zásady jejich zabezpečení a v součinnosti s ostatními ministerstvy, SSHR, ČTÚ a ČNB byla zahájena jejich postupná realizace.

6.4. Zabezpečení objektů důležitých pro obranu státu

Platný seznam vojenských i nevojenských objektů důležitých pro obranu státu (schválený v roce 1998) neodpovídá plně potřebám, neboť některé objekty ztratily význam. Provedení aktualizace přehledů objektů důležitých pro obranu státu řeší v souladu s Konceptí OPSÚ Plán operační přípravy státního území.

Závěr ke kapitole 6 - Zajištění operační přípravy státního území ČR

Operační příprava státního území ČR je zabezpečena. Plán operační přípravy státního území vytváří podmínky pro splnění úkolů OS ČR a pro zabezpečení potřeb obyvatelstva na území státu.

7. Ekonomické zajištění obrany státu

Úroveň ekonomického zajištění obrany státu závisí na množství vyčleněných rozpočtových prostředků. Od roku 2003 tuto úroveň ovlivňoval i souběh dvou reforem - reformy OS ČR a reformy veřejných financí.

7.1. Výdaje na obranu

Reforma veřejných financí přinesla snížení podílu obranných výdajů na hrubém domácím produktu z 2,08 % v roce 2003 na 1,82 % v roce 2005 a do roku 2008 se předpokládá pokles na 1,68 %. ČR se tak v roce 2005 ocitla pod průměrnou úrovní obranných výdajů evropských členských zemí NATO, která činí 1,85 % HDP. Klesl i podíl obranných výdajů na státním rozpočtu ČR v letech 2003 a 2005 z 6,6 % na 5,8 %. Přesto se nominální hodnota obranných výdajů v cenách z roku 2001 zvýšila od roku 2004 ze 48,4 mld. Kč na 48,9 mld. Kč a je předpoklad jejího dalšího růstu vlivem rostoucího objemu HDP. S nižším tempem nárůstu finančních prostředků na obranu se resort MO zatím dokázal vyrovnat. Pokračování tohoto vývoje však může mít v budoucnu negativní dopad na proces modernizace a rozvoje schopností OS ČR a na dosažení cílových operačních schopností.

Ve smyslu novelizovaných rozpočtových pravidel bylo převedeno do rezervního fondu 13,4 % finančních prostředků schválených zákonem o státním rozpočtu pro rok 2004. Jejich plánované čerpání v roce 2005 však omezilo usnesení vlády ze dne 9. března 2005 č. 273 k nakládání s prostředky rezervních fondů organizačních složek státu a zpoždování nákupů majetku a služeb. Převedené finanční prostředky jsou však nutné zejména k zabezpečení dalšího rozvoje a udržení schopností OS ČR.

V návaznosti na reformu veřejných financí se zvýšil v resortu MO i podíl zaprogramovaných výdajů ve státním rozpočtu kapitoly MO, což dále zprůhlednilo proces vynakládání finančních prostředků.

Prioritní oblastí ekonomického zajištění obrany státu bylo financování přípravy vojsk a zabezpečení činnosti jednotek AČR předurčených k vyčleňování ve prospěch NATO. Na aktivní účast jednotek AČR v zahraničních operacích bylo v roce 2003 vynaloženo 1 834,82

mil. Kč a 982,16 mil. Kč v roce 2004. Plánovaná výše výdajů na rok 2005 činí 1 156,46 mil. Kč.

V průběhu reformy OS ČR došlo k významným změnám ve struktuře výdajů. V roce 2004 byl oproti předchozímu roku zaznamenán nárůst výdajů na nákup služeb - o 27,9 % a došlo ke snížení výdajů na nákup materiálu pro provoz, údržbu a opravy – u nemovitého majetku o 9,6 % a u movitého majetku o 14,1 %, kde se zároveň snížily o 15 % i výdaje na nákup náhradních dílů pro opravy a udržování movitého majetku a na nákup drobného hmotného dlouhodobého majetku. Svědčí to o rychlém postupu zavádění outsourcingu v resortu MO a snižování stavů výzbroje a techniky.

Resort MO ušetřil i značné množství finančních prostředků odprodejem ručních zbraní a optiky, munice, výstrojního majetku a významného množství náhradních dílů k vojenské technice, které by jinak musely být vynaložené zejména na ekologickou likvidaci munice a střežení odprodáných objektů. Tyto příjmy se staly zdrojem rezervního fondu a budou využívány na financování investic, zejména v oblasti nemovité infrastruktury.

7.2. Hospodaření s majetkem

V současné době resort MO obhospodařuje majetek v celkové účetní hodnotě téměř 230 mld. Kč, z čehož 84 mld. Kč představuje hodnota nemovité infrastruktury.

Zabezpečení výzbrojí, technikou a materiálem, výstavba základen AČR i projekty programu bezpečnostních investic byly realizovány v souladu se střednědobým plánem podle nové programové struktury MO. V oblasti pořízování nemovitého majetku byl prioritní proces majetkoprávního uspořádání perspektivních posádek (výkupy pozemků a důraz na úpravu hranic vojenských újezdů). Stoupl podíl využití účasti mimoresortních subjektů zejména při zabezpečení pohonných hmot, stravování, úklidu a střežení. V oblasti ochrany životního prostředí se resort MO zaměřil na odstraňování starých ekologických zátěží a opatření k dosažení souladu s českým právním řádem směrnici EU a standardy NATO.

Proces snižování množství nepotřebného majetku je pro resort MO ekonomickou zátěží, ale současně je i zdrojem dodatečných příjmů státního rozpočtu. Veškeré převody nepotřebného majetku jsou realizovány v souladu se zákony č. 219/2000 Sb. a č. 174/2003 Sb., které umožnily významně urychlit převody majetku. Přednostně jsou zajišťovány převody kasárenských celků a tím minimalizovány náklady na střežení.

Při uvolňování značného objemu nepotřebného movitého majetku v krátkém časovém období se projevil příznaky nasycení trhu, což se nepříznivě odrazilo na průměrné výtežnosti prodaného majetku. Nižší příjmy u některých komodit (především u zbraní a munice) byly zapříčiněny i mezinárodně politickou situací. Negativně se na realizovaných příjmech projevil i vyšší podíl bezúplatných převodů majetku.

Většímu urychlení procesů snižování množství nepotřebného nemovitého majetku brání neuzavřené majetkoprávní uspořádání objektů, dlouhá doba schvalovacího řízení převodních smluv na Ministerstvu financí a Ministerstvu kultury, dále vyřízení návrhu na vklad do katastru nemovitostí příslušného katastrálního úřadu a malý zájem o koupi majetků

značného rozsahu (kasárenské areály, speciální objekty a objekty na cizích pozemcích). Následkem je nárůst nákladů na sřežení a údržbu i zhoršování technického stavu objektů.

Značnou zátěží jsou několik roků trvající platby mnohamilionových restitučních náhrad soukromým osobám v důsledku nevyřešených majetkoprávních vztahů, vyplývajících z dlouhodobého řešení majetkoprávních sporů s oprávněnými osobami v rámci správních a soudních řízení, které resort MO nemůže nijak ovlivnit.

Řešení negativní situace nasycenosti trhu však výrazně pozitivně ovlivnilo přijetí zákona č. 174/2003 Sb., o převodu některého nepotřebného vojenského majetku a majetku, s nímž je příslušné hospodařit Ministerstvo vnitra, z vlastnictví České republiky, kdy bylo možno bez zbytečných průtahů převádět majetek na územní samosprávné celky.

Závěr ke kapitole 7 - Ekonomické zajištění obrany státu

Ekonomické zajištění obrany státu je na akceptovatelné úrovni, odpovídající výši obranných výdajů.

Podíl obranných výdajů na hrubém domácím produktu se snížil z 2,08 % v roce 2003 na 1,82 % v roce 2005. Resort MO měl proto k dispozici menší množství vyčleněných finančních prostředků oproti původním předpokladům a plánům. Přestože problémy s implementací nových pravidel hospodaření a pořizováním majetku vedly ke zvýšení objemu finančních prostředků převáděných do rezervního fondu resortu MO a ke zpoždění nákupů nové výzbroje a techniky, jejich negativní vliv na termín dosažení počátečních schopností OS ČR se nepředpokládá..

Na potřebné úrovni je finančně kryta účast OS ČR v zahraničních operacích a plnění spojeneckých závazků. V souladu s plánem je zabezpečena výstavba základen AČR a realizovány projekty programu bezpečnostních investic. Komplexně a v naplánovaném rozsahu jsou finančně zabezpečovány plánované organizační změny k naplnění reformy OS ČR a zabezpečení výcviku.

Zvýšení podílu zaprogramovaných výdajů ve státním rozpočtu kapitoly MO zprůhlednilo proces vynakládání finančních prostředků.

Snížování podílu obranných výdajů na HDP pod současnou úroveň, t.j. 1,82 % HDP, vyvozuje pozitivní tlak na efektivnější využívání přidělených finančních prostředků. Pokračování tohoto trendu však může v budoucnu vést k nutnosti přehodnocení politicko-vojenských ambicí ČR a časování dosahování požadovaných operačních schopností OS ČR.

Finanční prostředky převedené do rezervního fondu jsou nutné zejména k zabezpečení dalšího rozvoje a udržení schopností OS ČR.

8. Závěr a návrhy

V hodnoceném období nenastaly v oblasti zajišťování obrany ČR takové zásadní politické, koncepční nebo strategické změny, které by vyžadovaly okamžitou aktualizaci Bezpečnostní strategie ČR ani Vojenské strategie ČR, bezprostředně není nutné upravovat ani politicko-vojenské ambice ČR.

Obrana ČR se opírá o uzavřené mezinárodní smlouvy v rámci NATO a EU a je zajištěna v rámci přidělených finančních prostředků na odpovídající úrovni z hlediska požadavků, vyplývajících z Vojenské strategie a příslušných zákonů.

ČR pokračuje v budování plně profesionální, moderně vyzbrojené, vysoce mobilní a flexibilní armády, schopné účastnit se širokého spektra aliančních a případně jiných mezinárodních operací i mimo území ČR. Další naplňování úlohy OS ČR bude mimo jiné záviset i na vývoji podílu obranných výdajů na HDP.

Ozbrojené síly ČR plní úkoly stanovené Koncepcí. Je předpoklad, že do konce roku 2006 dosáhnou počátečních operačních schopností. Úroveň jejich připravenosti umožňuje naplňovat přijaté spojenecké závazky v rámci obranné politiky ČR. Další naplňování úlohy OS ČR bude mimo jiné záviset i na vývoji podílu obranných výdajů na HDP.

V rámci optimalizace národních plánovacích procesů a v návaznosti na změny postupů operačního a obranného plánování NATO bude nezbytné dále upravit systém plánování v resortu MO, který bude třeba v následující době primárně orientovat na dosahování potřebných schopností sil.